

๗. สติสัมโมสปัญหา ๖๕

พระราชชาตรีถามว่า "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนา ความหลงลืมสติของพระอรหันต์มีหรือ?"

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระอรหันต์ทั้งหลายปราศจากความหลงลืมสติแล ความหลงลืมสติของพระอรหันต์ทั้งหลายย่อมไม่มี."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ก็พระอรหันต์ต้องอาบัติหรือไม่ว่าง?"

ธ. "ขอถวายพระพร ต้องซี."

ร. "ต้องเพราะวัตถุอะไร?"

ธ. "ขอถวายพระพร ต้องเพราะทำกุฎี, ต้องเพราะสัญจริต, ต้องเพราะความสำคัญในวิกาลว่าเป็นกาล, ต้องเพราะความสำคัญในภิกษุผู้ห้ามข้าวแล้วว่าเป็นผู้ยังไม่ได้ห้ามข้าวแล้ว, ต้องเพราะสำคัญในภัตตรเป็นอนัตติริตตะว่าเป็นอนัตติริตตะ."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนา พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ากล่าวอยู่ว่า 'ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ย่อมต้องอาบัติ ภิกษุทั้งหลายนั้น ย่อมต้องด้วยอาการทั้งหลายสอง คือ ต้องด้วยความไม่เอื้อเพื่อบ้าง คือ ต้องด้วยความไม่รู้บ้าง.' อนาทรียะ ความไม่เอื้อเพื่อมีแก่พระอรหันต์บ้างหรือ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระอรหันต์ต้องอาบัติเพราะความไม่เอื้อเพื่อไรเล่า."

ธ. "ขอถวายพระพร หามีไม่ว่าง?"

ร. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนา ถ้าพระอรหันต์ต้องอาบัติ, แต่อนาทรียะของพระอรหันต์ไม่มี, ถ้าอย่างนั้น ความหลงลืมสติของพระอรหันต์ย่อมมี ละซี?"

ธ. "ขอถวายพระพร ความหลงลืมสติของพระอรหันต์ ย่อมไม่มี, ก็แต่ว่าพระอรหันต์ย่อมต้องอาบัติ."

ร. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ถ้าอย่างนั้น พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจงข้าพเจ้าให้ทราบด้วยเหตุ อะไรเป็นเหตุในความต้องนั้น?"

ธ. "ขอถวายพระพร ก็เลสทั้งหลายสองประการเหล่านี้ คือ: โลกวัชชะหนึ่ง ปณณัตติวัชชะหนึ่ง. โลกวัชชะเป็นไฉน: กรรมบถทั้งหลายที่เป็นอกุศลสิบประการ ประชุมแห่งกรรมบถเป็นอกุศลนี้ บัณฑิตย่อมกล่าวว่าเป็นโลกวัชชะ. ปณณัตติวัชชะเป็นไฉน: กรรมอันใดไม่เหมาะ ไม่ควรแก่สมณะทั้งหลาย แต่เป็นอนวัชชะไม่มีโทษของคฤหัสถ์ทั้งหลายมีอยู่ในโลก, พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ให้เป็นเขตแดนอันสาวกทั้งหลายพึงล่วงไม่ได้ ตราบเท่าสิ้นชีพเพราะกรรมนั้น."

ขอถวายพระพร วิกาลโภชนเป็นอนวัชชะไม่มีโทษของโลก, วิกาลโภชนนั้นเป็นสาววัชชะมีโทษในพระชินศาสนา; ความกระทำกุศคามให้กำเริบเป็นอนวัชชะของโลก, ความกระทำกุศคามให้กำเริบ

นั่นเป็นสาวชชะในพระชินศาสนา, การรื่นเริงเล่นน้ำเป็นอนวัชชะของโลก, การรื่นเริงเล่นน้ำนั้นเป็นสาวชชะในชินศาสนา; กรรมทั้งหลายเห็นปานฉะนี้ เป็นสาวชชะในพระชินศาสนา; วัชชะนี้อันบัณฑิตย่อมกล่าวว่าเป็นปณัตติวัชชะ. กิเลสใดเป็นโลกวัชชะ พระชีณาสพไม่พอเพื่อจะประพฤติกิเลสนั้น, กิเลสใดที่เป็นปณัตติวัชชะ พระชีณาสพต้องกิเลสนั้นเพราะไม่รู้.

ขอถวายพระพร การที่จะรู้กิเลสทั้งปวงมิใช่วิสัยของพระอรหันต์บางองค์, กำลังที่จะรู้กิเลสทั้งปวงย่อมไม่มีแก่พระอรหันต์โดยแท้ แม้ชื่อแม่โคตรแห่งสตรีบุรุษทั้งหลายอันพระอรหันต์ไม่รู้แล้ว, แม้ทางเดินในแผ่นดินอันพระอรหันต์นั้นยังไม่รู้สิ้นแล้ว; พระอรหันต์บางองค์พึงรู้ได้แต่วิมุตติอย่างเดียว, พระอรหันต์ที่ได้อภิญาหการประการ พึงรู้ได้เฉพาะวิสัยของตน. พระตถาคตผู้สัพพัญญูเท่านั้น ย่อมรู้กิเลสทั้งปวง."

ร. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ขั้ววิชันนาปัญหานั้น สมอย่างนั้น, ข้าพเจ้ายอมรับรองอย่างนั้น."